

1. Σχολιάστε τον τίτλο καθώς και την προμετωπίδα του ποιήματος. Πώς συνδέονται μεταξύ τους;

Ο Σεφέρης πολύ συχνά καταφεύγει στη χρήση προμετωπίδας η οποία έμμεσα διευκρινίζει τον τίτλο και την οποία ο ποιητής συνδέει με το κεντρικό νόημα του ποιήματός του. Στο συγκεκριμένο ποίημα χρησιμοποιεί ένα στίχο από την τραγωδία Πέρσαι του Αισχύλου. Με την αναφορά στην αρχαία Σαλαμίνα [και τη ναυμαχία Ελλήνων και Περσών καθώς και την ολοκληρωτική καταστροφή του Περσικού στόλου] ο Σεφέρης επιθυμεί να συνδέσει τη Σαλαμίνα της Κύπρου [και κατ' επέκταση ολόκληρη την Κύπρο] με μια από τις πιο ένδοξες στιγμές της ελληνικής Ιστορίας. Ταυτίζοντας τη μοίρα των δύο λαών δηλώνει προφητικά ότι όπως κατάφεραν οι Έλληνες να νικήσουν την τεράστια αυτοκρατορία των Περσών, με τον ίδιο τρόπο οι σύγχρονοι Έλληνες – Κύπριοι θα καταφέρουν με τη δύναμη της ψυχής τους να νικήσουν τη σύγχρονη τεράστια πολεμική μηχανή της Αγγλικής αυτοκρατορίας. Με αυτό τον τρόπο τονίζει την ελληνικότητα της Κύπρου και εκφράζει την κοινή ιστορική πορεία των δύο λαών δηλώνοντας ότι η έκβαση και η κάθαρση θα είναι η ίδια. Όπως στη Σαλαμίνα της Ελλάδος οι Πέρσες τιμωρήθηκαν για την ύβρη που διέπραξαν έτσι θα τιμωρηθούν και οι Άγγλοι για την ύβρη που διέπραξαν εις βάρος της Κύπρου.

2. Ποιο το ιστορικό υπόβαθρο του ποιήματος;

Μέσα από τη χρήση της προμετωπίδας ο ποιητής βασίζεται στο ιστορικό των περιπετειών του Ελληνισμού κατά τους Περσικούς πολέμους και ιδιαίτερα στη ναυμαχία της Σαλαμίνας του 480 π.Χ. Ο ποιητής μας μεταφέρει επίσης σε στιγμές του Β' Παγκοσμίου πολέμου [προσευχή του λόρδου Beresford, «φίλοι του άλλου πολέμου»] ενώ επίσης αναφορά γίνεται και στα τελευταία χρόνια της Αγγλοκρατίας στην Κύπρο.

Πέρα από αυτό ο ποιητής αναφέρεται και σε άλλες στιγμές της ελληνικής και κυπριακής πραγματικότητας όπως είναι ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός [θρύψαλα παλιά πιθάρια, ασημαντες οι κολόνες], η Βυζαντινή αυτοκρατορία [Άγιος Επιφάνιος] καθώς επίσης και σε προσωπικότητες της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 όπως είναι ο Μακρυγιάννης [Η γης δεν έχει κρικέλια για να την πάρουν στον ώμο] και ο Κολοκοτρώνης [Σεφέρης: δε χρειάζεται μακρύ καιρό για να γεμίσει με την τρέλα – Κολοκοτρώνης: ο κόσμος μας έλεγε τρελούς...]

3. Πώς συνδέεται ο μύθος και η αρχαία τραγωδία με την ιστορία και το παρόν στο ποίημα;

Ο μύθος είναι βασικό στοιχείο στην ποίηση του Σεφέρη και συγκεκριμένα στο ποίημα αυτό τον χρησιμοποιεί για να συνδέσει την ιστορία του κυπριακού παρόντος με την ένδοξη ελληνική ιστορία του παρελθόντος, αφού είναι γνωστό ότι ο Σεφέρης ταυτίζει τους δύο λαούς μεταξύ τους λόγω της κοινής ιστορικής τους πορείας. Όπως, λοιπόν, οι αρχαίοι Έλληνες κατάφεραν να υπερνικήσουν την τεράστια πολεμική δύναμη των Περσών έτσι

εύχεται, και κυρίως προφητεύει, ότι την ίδια τύχη θα έχουν και οι Άγγλοι μετά το ξύπνημα και την εξέγερση των Κυπρίων.

Πολλά είναι και τα στοιχεία της αρχαίας τραγωδίας που χρησιμοποιεί ο Σεφέρης στην ποίησή του και πολύ πιο επιδεικτικά στο ποίημα Σαλαμίνα της Κύπρος. Ο βασικός άξονας σπάνω στον οποίο στηρίζεται είναι το μοτίβο των αρχαίων τραγωδιών:

Ύβρις – Άτη – Νέμεσις – Τίσις – Κάθαρσις¹

Οι Άγγλοι διαπράττουν Ύβρη στην προσπάθειά τους να αφελληνίσουν τις ψυχές και το πνεύμα των Κυπρίων με διάφορα «σύνεργα», όπως τα αποκαλεί ο ποιητής. Ο νους τους είναι θολωμένος [Άτη] όπως αποδεικνύεται από τις απελπισμένες κινήσεις τους στο κυπριακό ζήτημα και την υποκριτική - αλαζονική τους συμπεριφορά. Η θεία Δίκη [Νέμεσις] όμως θα τους τιμωρήσει [τίσις] για την αλαζονεία τους [εξέγερση και απελευθέρωση Κυπρίων] και έτσι θα αποκατασταθεί η ηθική ισορροπία των πραγμάτων, του Μέτρου και της Δικαιοσύνης. Όλα θα οδηγηθούν στην Κάθαρση.

4. Στο τέλος του ποιήματος υπάρχει ένας δραματικός διάλογος-μονόλογος. Ποιες δύο ιδέες εκφράζει;

Στην τελευταία στροφή του ποιήματος μοιάζει να μιλά, όπως και στην αρχαία τραγωδία, ο χορός των γερόντων και ακούγονται δύο αντίθετες απόψεις για τον αγώνα των Κυπρίων.

Σύμφωνα με την πρώτη, την απαισιόδοξη, τίποτα δεν μπορεί να αλλάξει γιατί οι Κύπριοι, τόσο λίγοι που είναι, δεν μπορούν να τα βάλουν με τους δυνατούς. Δεν είναι εύκολο να επηρεάσει ή να αλλάξει κανείς τη γνώμη των μεγάλων δυνάμεων. Η Αγγλία της εποχής ήταν μια τεράστια δύναμη ενώ η Κύπρος μια μικρή και ασήμαντη αποικία και κανένα από τα υπόλοιπα κράτη δεν θα μπορούσε να διακινδυνεύσει να βοηθήσει την Κύπρο απέναντι στη χώρα που βγήκε νικήτρια από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Η δεύτερη, και σαφώς αισιόδοξη στάση απέναντι στο θέμα, υποστηρίζει ότι τίποτα δεν είναι αδύνατο και ότι όλοι, όσοι διαπράττουν ύβρη, κάποια στιγμή πληρώνουν τις συνέπειές των πράξεών τους φέρνοντας παράδειγμα την ολοκληρωτική ήττα και καταστροφική του περσικού στόλου από τους λίγους και ασήμαντους αριθμητικά Έλληνες.

Όπως τότε [Ναυμαχία Σαλαμίνας] ο μαντατοφόρος πήγε το μήνυμα της ήττας στην Περσία, έτσι και τώρα θα έρθει και στους Άγγλους το μήνυμα της τιμωρίας. Όσο μακριά και να φαίνεται τώρα η νίκη των Κυπρίων, κάποτε θα έρθει η ελευθερία. Η Κύπρος είναι τόπος ευλογημένος και θα ακουστεί η φωνή του Κυρίου επί των υδάτων. Ο Θεός θα τιμωρήσει τους υβριστές Άγγλους και με αυτό τον τρόπο θα αποκατασταθεί το μέτρο, η ηθική τάξη και θα έρθει η Κάθαρσις.

¹ Αποδίδοντας την αντίληψη σχετικά με την ύβρη και τις συνέπειές της, όπως τουλάχιστον παρουσιάζεται στην αρχαιότερή της μορφή, με το σχήμα **ὕβρις-ἄτη-νέμεσις-τίσις**^[8] μπορούμε να πούμε ότι οι αρχαίοι πίστευαν πως μια «ὕβρις» συνήθως προκαλούσε την επέμβαση των θεών, και κυρίως του Δία, που έστελνε στον υβριστή την «ἄτην», δηλαδή το θόλωμα, την τύφλωση του νου. Αυτή με τη σειρά της οδηγούσε τον υβριστή σε νέες ύβρεις, ώσπου να διαπράξει μια πολύ μεγάλη α-νοησία, να υποπέσει σε ένα πολύ σοβαρό σφάλμα, το οποίο προκαλούσε την «νέμεσιν», την οργή και εκδίκηση δηλαδή των θεών, που επέφερε την «τίσιν» δηλ. την τιμωρία και τη συντριβή / καταστροφή του.

5. Σχολιάστε τους στίχους «η γης δεν έχει κρικέλια για να την πάρουν στον ώμο και να φύγουν» και «Μαζεύουν σύνεργα για να τις αλλάξουν... αν ξεγίνονται οι ψυχές».

«Η γης δεν έχει κρικέλια για να την πάρουν στον ώμο [και να φύγουν]». Η φράση ανήκει στον αγωνιστή του 1821 Μακρυγιάννη, ο οποίος εδώ ταυτίζεται με τη φωνή της πατρίδας. Μέσα από τα λόγια αυτά ο Σεφέρης, τονίζει ότι οι ξένοι κατακτητές έρχονται και παρέρχονται στην Κύπρο αλλά η γη μας πάντα μένει εδώ, δική μας. Δεν μπορούν οι κατακτητές να σβήσουν τη δίψα για ελευθερία με νερό μισό δράμι. Δεν μπορούν να σβήσουν τη δίψα των Κυπρίων για ελευθερία. Οι Άγγλοι, όπως και οι προηγούμενοι κατακτητές, ό,τι και να κάνουν, δεν μπορούν να κάνουν τους Κυπρίους, να ξεχάσουν τον πόθο τους για ελευθερία, που είναι αμέτρητος σαν τη θάλασσα, και να σταματήσουν να αγωνίζονται. Από την άλλη, μια διαφορετική ερμηνεία των στίχων είναι ότι οι Άγγλοι δεν γίνεται να επιθυμούν τόσο πολύ την Κύπρο, αφού στη δίψα τους για εξουσία που είναι τόσο μεγάλη όσο η θάλασσα, το μικρό νησί θα δώσει νερό μόνο μισό δράμι.

«Μαζεύουν σύνεργα για να τις αλλάξουν... αν ξεγίνονται οι ψυχές». Με το στίχο αυτό ο Σεφέρης κάνει αναφορά στις διάφορες μεθόδους με τις οποίες οι Άγγλοι προσπαθούσαν να αφελληνίσουν το νησί. Διάφορα φρικτά βασανιστήρια, ανθελληνική πολιτική στον τομέα της παιδείας, ανεκτικότητα στον εξισλαμισμό, η πολιτική διαίρει και βασίλευε που ακολουθούσαν δίνοντας προνόμια σε μικρή μερίδα του λαού με στόχο να δημιουργούνται εντάσεις και συγκρούσεις καθώς και άλλα βασανιστήρια τα οποία είχαν εμπνευστεί από τον προηγούμενο παγκόσμιο πόλεμο. Αυτό που υπονοεί όμως ξεκάθαρα ο ποιητής είναι ότι, παρά τα βασανιστήρια, την ανθελληνική πολιτική και τις φρικτές μεθόδους εξόντωσης που σκαρφίζονταν οι Άγγλοι διοικητές, οι Κύπριοι στάθηκε αδύνατο να χάσουν την ελληνική τους ψυχή και την ελληνική τους αξιοπρέπεια. Αυτό απέδειξαν εξάλλου διά μέσου των αιώνων μετά από όλους τους αναρίθμητους κατακτητές που πέρασαν από την Κύπρο.

Γράφει ο Γ. Σεφέρης στη γυναίκα του για τους Κυπρίους:
«Για σκέψου πόσοι και πόσοι πέρασαν από πάνω τους: Σταυροφόροι,
Βενετσιάνοι, Τούρκοι, Εγγλέζοι - 900 χρόνια. Είναι αφάνταστο πόσο
πιστοί στον εαυτό τους έμειναν και πόσο ασήμαντα ξέβαψαν οι
διάφοροι αφεντάδες πάνω τους ...»

6. Πού φαίνεται η ειρωνεία στο ποίημα;

Η ειρωνεία στο ποίημα γίνεται φανερή στο στίχο «φίλοι του άλλου πολέμου...» όπου ο ποιητής χλευάζει τη συμπεριφορά των Άγγλων οι οποίοι στο Β' Παγκόσμιο πόλεμο πολέμησαν ως σύμμαχοι με τους Κυπρίους για την ελευθερία των εθνών και την επικράτηση της δικαιοσύνης. Ακόμα ειρωνική είναι και η αυτούσια μεταφορά της προσευχής του Άγγλου λόρδου Beresford ο οποίος προσευχόταν να τους βοηθήσει ο Θεός να θυμούνται τις αιτίες του πολέμου (Β' Π.Π.), την ψευτιά, την απληστία, τον εγωισμό, το μίσος, για να μην ξαναγίνει πόλεμος. Είναι ειρωνεία, γιατί αυτά που εύχεται ο Άγγλος να μην υπάρχουν στην ανθρωπότητα τα κάνει η ίδια η Αγγλία. Οι ίδιοι οι Άγγλοι καταπατούν αυτές τις ίδιες αρχές για τις οποίες πολέμησαν και κρατούν την Κύπρο υπόδουλη παρά τις υποσχέσεις τους για ελευθερία.

7. «Φωνή κυρίου επί των υδάτων», «νήσος τις εστι». Να σχολιάστε το νόημα των στίχων αυτών.

Με το στίχο «Φωνή κυρίου επί των υδάτων» ο Σεφέρης δηλώνει ότι ο Θεός βρίσκεται πάντα σε αυτόν τον τόπο και θα τον δικαιώσει. Είναι ο δημιουργός της ζωής αλλά και ο Κύριος της Δικαιοσύνης που ταυτίζεται με το Θεό του Αισχύλου, τον τιμωρό της ύβρης. Ο Θεός ευλογεί αυτό το πέραςμα, την αγάπη και τη συνέχεια της ζωής. Και στο τέλος θα ακουστεί η φωνή του, δηλαδή θα τιμωρήσει τους υβριστές Άγγλους. Με αυτό τον τρόπο θα αποκατασταθεί το μέτρο, η ηθική τάξη και θα έρθει η κάθαρσις.

Η μυστική φωνή «νήσος τις εστι...» που μετέφερε το πανάρχαιο μήνυμα της καταστροφής των Περσών στη Σαλαμίνα μοιάζει προφητική και απειλητική για τους Άγγλους. Η Ιστορία θα επαναληφθεί με την εξέγερση και τελική απελευθέρωση των Κυπρίων από τους Άγγλους.

8. Εντοπίστε τον προφητικό τόνο στο ποίημα.

Από την αρχή μέχρι το τέλος ολόκληρο το ποίημα είναι μια προφητεία του Γιώργου Σεφέρη για την κατάληξη της απελευθερωτικής προσπάθειας των Κυπρίων. Οι Κύπριοι αφυπνισμένοι και επηρεασμένοι από την Εθνική τους συνείδηση και την Εθνική τους συνέχεια από τα πανάρχαια χρόνια μέχρι και τη στιγμή του αγώνα τους, θα τολμήσουν το αδιανόητο· να εξεγερθούν εναντίον μιας δύναμης που βγήκε νικήτρια από τον καταστροφικό Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, της Αγγλίας. Παρά τα βασανιστήρια και παρά τις δυσκολίες και τις αντιξοότητες που θα συναντήσουν οι Κύπριοι στον αγώνα τους, η ψυχική τους δύναμη είναι τόσο μεγάλη που τίποτα δεν θα μπορέσει να σταθεί εμπόδιο στο δρόμο τους, κάτι που αποδεικνύεται από την ίδια την ιστορία του νησιού το οποίο, παρά τους αναρίθμητους κατακτητές του, κατάφερε να διατηρήσει αλώβητη την εθνική ελληνική του ταυτότητα. Η Αγγλία λοιπόν θα συντριβεί από μια μικρή δύναμη, την Κύπρο όπως και στο παρελθόν οι Πέρσες είχαν συντριβεί από μια άλλη μικρή δύναμη, την Ελλάδα.

9. Ποια χαρακτηριστικά της ποίησης του Σεφέρη βλέπετε να υπάρχουν μέσα στο ποίημα;

Στο ποίημα είναι ευδιάκριτα πάρα πολλά από τα χαρακτηριστικά της ποίησης του Σεφέρη.

Για αρχή, η χρήση της προμετωπίδας που αποτελεί βασικό στοιχείο για την κατανόηση της κεντρικής ιδέας του ποιήματος.

Ιστορικά και πολιτικά βιώματα: ο Σεφέρης ως διπλωμάτης γνώριζε πολλά από τα πολιτικά ζητήματα που διαπραγματεύονταν τόσο οι Έλληνες όσο και οι Κύπριοι και οι Άγγλοι πολιτικοί. Οι γνώσεις του για την πολιτική και ιστορική κατάσταση στην Κύπρο τον καθιστούν ένα σπουδαίο μάρτυρα της περιόδου αυτής.

Η παρουσία του μύθου είναι ένα από τα χαρακτηριστικά της ποίησης του Σεφέρη. Με τη χρήση της προμετωπίδας και φράσεων που προέρχονται από την τραγωδία του Αισχύλου, Πέρσες, προσπαθεί να συνδέσει τον αρχαίο ελληνικό μύθο - ιστορικό γεγονός με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Έντονη είναι επίσης και η παρουσία του σκηνοθετικού στοιχείου στο ποίημα. Από την πρώτη στροφή και την περιγραφή με τις ασημαντες κολόνες, τα παλιά θρύψαλα, την Εκκλησία του Αγίου Επιφανίου μας δίνει το πρώτο σκηνικό, αλλά και με την επόμενη στροφή μας μεταφέρει στη θάλασσα στην ακρογιαλιά με τις σκηνές με τους δύο ερωτευμένους, τα ρόδινα κοχύλια, τα βήματα που ακούγονται πάνω στα χαλίκια, η μυθική φωνή που ακούγεται χωρίς να υπάρχει πίσω της πρόσωπο· ο ποιητής προσπαθεί να στήσει ένα σκηνικό για να μπορέσει να μεταφέρει με μεγαλύτερη ευκολία τα συναισθήματα και τις ιδέες που θέλει να περάσει. Σε κάθε σχεδόν στροφή του ποιήματος υπάρχει η σκηνοθετική λεπτομέρεια όπως ο λόρδος που προσεύχεται και ο δραματικός διάλογος στο τέλος του ποιήματος.

Βαθύτατα ελληνοκεντρική είναι η ποίηση του Σεφέρη και αυτό φαίνεται από τις συχνές αναφορές σε στιγμές από το ένδοξο ελληνικό παρελθόν όπως είναι για παράδειγμα η χρήση της προμετωπίδας και η αναφορά στην τραγωδία Πέρσες του Αισχύλου και τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, η έμμεση αναφορά στο Μακρυγιάννη και τον Κολοκοτρώνη και τις στιγμές της Ελληνικής επανάστασης, η Βυζαντινή αυτοκρατορία, και γενικότερα ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός που υποβόσκει σε κάθε σχεδόν στροφή του ποιήματος.

Μια συχνή τακτική στην οποία καταφεύγει συχνά ο Σεφέρης είναι η χρήση ιστορικών δανείων και οι επιδράσεις που δέχεται από την ελληνική και παγκόσμια λογοτεχνία.

Τέτοια παραδείγματα είναι η χρήση της προμετωπίδας όπως επίσης και διάφορες άλλες φράσεις από την τραγωδία του Αισχύλου Πέρσες [Νήσος τις έστι], οι ελαφρώς διαφοροποιημένες φράσεις από το Μακρυγιάννη [Η γης δεν έχει κρικέλια [...]] Μήτε μπορούν να γλυκάνουν το πέλαγο [...], οι σκηνές από την Αγία Γραφή και την Καινή διαθήκη [Φωνή Κυρίου επί των υδάτων], η προσευχή του λόρδου Μπέρεσφορντ καθώς επίσης και η επίδραση στον τίτλο από το Διονύσιο Σολωμό [Η γυναίκα της Ζάκυνθος - Σαλαμίνα της Κύπρος]

Ο Σεφέρης συχνά χρησιμοποιεί ένα λεπτό ειρωνικό τόνο στην ποίησή του κάτι που φαίνεται μέσα από την αναφορά του στους «φίλους του άλλου πολέμου» όπου εμφανώς ειρωνεύεται τους Άγγλους για την υποκριτική στάση που κράτησαν απέναντι στους Κυπρίους στους οποίους είχαν υποσχεθεί ελευθερία αν πολεμούσαν μαζί τους στο Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Ειρωνική επίσης είναι και η αναφορά του στην προσευχή του Άγγλου λόρδου Μπέρεσφορντ ο οποίος ζητά από το Θεό να βοηθήσει τους ανθρώπους να ξεριζώσουν τις αιτίες του πολέμου ενώ την ίδια στιγμή ο Άγγλοι στερούν από τους Κύπριους την ελευθερία τους και χρησιμοποιούν τις ίδιες τεχνικές και μεθόδους που είχαν χρησιμοποιήσει και οι εχθροί των Άγγλων.

Συχνή είναι και η χρήση συνειρμών κατά την οποία ο ποιητής ξεκινώντας από μια σκέψη μας μεταφέρει κάπου αλλού αφού αφήνει το μυαλό του να ταξιδέψει ανάμεσα στα ιστορικά και πολιτικά του βιώματα.

Ι0. Με ποιες ιστορικές περιπέτειες του Ελληνισμού αλλά και της ανθρωπότητας συνδέεται το ποίημα;

Στο ποίημα αυτό ο Σεφέρης καταγράφει διαχρονικά την τραγική μοίρα του Ελληνισμού, αλλά και της ανθρωπότητας, παρακολουθώντας και συμπυκνώνοντας τις περιπέτειές του. Οι ιστορικές αυτές περιπέτειες με τις οποίες συνδέεται το ποίημα είναι η σύγκρουση των Ελλήνων με τους Πέρσες και πιο συγκεκριμένα η Ναυμαχία της Σαλαμίνας το 480 π.Χ. στην οποία οι Έλληνες κατατρόπωσαν τους Πέρσες μη επιτρέποντάς τους να συνεχίσουν την κατακτητική πορεία τους προς την Ευρώπη, ο Β΄ παγκόσμιος πόλεμος που αιματοκύλισε τον κόσμο για έξι περίπου χρόνια προκαλώντας ανυπολόγιστο πόνο και δυστυχία και τέλος, η πολιτική της Αγγλοκρατίας την Κύπρο πριν από τον αγώνα του 1955.

Ι1. Σε τι εξυπηρετεί η αναφορά του ποιητή στους σταθμούς της ιστορίας της Κύπρου;

Με την αναφορά του σε όλες τις ιστορικές περιπέτειες του Ελληνισμού της Κύπρου, ο ποιητής επιθυμεί να αποδείξει ότι η Κύπρος δεν είναι ένα τυχαίο και αδιάφορο νησί. Είναι ένα νησί με βαρύ και ανεκτίμητο πολιτισμό που κατάφερε να κρατήσει αναλλοίωτη την ελληνική του ψυχή και συνείδηση μέσα από το πέρασμα των αιώνων και παρά τους πολυάριθμους κατακτητές του που προσπαθούσαν κάθε φορά να αλλάξουν τη φυσιογνωμία και τον ελληνικό – χριστιανικό του χαρακτήρα.

Ι2. Ποια είναι η κύρια ιδέα του ποιήματος;

Κύρια ιδέα του ποιήματος είναι ότι οι κατακτητές θα τιμωρηθούν για την ύβρη που διέπραξαν στην προσπάθειά τους να αφελληνίσουν την Κύπρο. Η Κύπρος θα ελευθερωθεί γιατί αυτό επιβάλλει η αποκατάσταση του Μέτρου και της Δικαιοσύνης και θα επέλθει κάθαρση όπως συνέβηκε και στην αρχαία Σαλαμίνα το 480 π.Χ.. Όλοι όσοι παίζουν με τις τύχες των μικρών λαών θα υποστούν τη νέμεση, τη θεία δίκη και θα λογοδοτήσουν για τις ανίερες πράξεις τους.

Ι3. Με ποιο αισιόδοξο μήνυμα τελειώνει το ποίημα;

Το αισιόδοξο μήνυμα με το οποίο τελειώνει το ποίημα είναι ότι οι κατακτητές θα τιμωρηθούν για την ύβρη που διέπραξαν στην προσπάθειά τους να αφελληνίσουν την Κύπρο. Η Κύπρος θα ελευθερωθεί γιατί αυτό επιβάλλει η αποκατάσταση του Μέτρου και της Δικαιοσύνης και θα επέλθει κάθαρση όπως συνέβηκε και στην αρχαία Σαλαμίνα το 480 π.Χ.. Η ίδια αρχαία ιστορική φωνή του μαντατοφόρου που πήρε το τραγικό -για τους Πέρσες- μήνυμα της Σαλαμίνας, νήσος τις έστι, θα σημάνει τη χαρμόσυνη είδηση για την απελευθέρωση της Κύπρου από τους Άγγλους. Η ιστορία επαναλαμβάνεται και η δικαιοσύνη και ισορροπία θα αποκατασταθούν. Η τραγωδία της Κύπρου θα έχει τη δική της κάθαρση.

14. Στο ποίημα διαφαίνεται το πολιτικό στοιχείο. Σχολιάστε.

Μέσα από το ποίημα «Σαλαμίνα της Κύπρος» ο Σεφέρης κάνει πατριωτική ποίηση, όχι με ρητορισμούς και δημοσκοπίες, αλλά με το απλό μίλημα, με τους υπαινιγμούς – με την κουβέντα – και με το χρησιμοδοτικό λόγο, με το ύφος δηλαδή της προφητείας που προμαντεύει την τελική επικράτηση του δικαίου στην Κύπρο και την απελευθέρωση του νησιού από τους Άγγλους κατακτητές. Ο χώρος αλλά και ο χρόνος στον οποίο είναι γραμμένο το ποίημα καθιστούν φανερή τη διάθεση του Σεφέρη να προσδώσει πολιτική χροιά στο ποίημά του [Σαλαμίνα, Κύπρος, Νοέμβρης '53].

Οι ισχυροί της γης και υπαίτιοι της συμφοράς από τη μια και οι αδύνατοι και απροστάτευτοι λαοί από την άλλη αποτελούν μια αιώνια πάλη στην παγκόσμια πολιτική αρένα. Η στέρηση της ελευθερίας των Κυπρίων, η πολιτική «διαίρει και βασίλευε» που εφαρμόζαν οι Άγγλοι στο νησί, η ανθελληνική πολιτική στην παιδεία, τα βασανιστήρια και όλα τα «σύνεργα» με τα οποία προσπαθούσαν να αφελληνίσουν τους Κύπριους είναι αυτά για τα οποία οι Άγγλοι θα δικαστούν και καταδικαστούν από τη Θεία Δίκη.

15. Πώς συνδέονται στο ποίημα οι έννοιες Ύβρις – Τίσις – Νέμεσις;

Πολλά είναι τα στοιχεία της αρχαίας τραγωδίας που χρησιμοποιεί ο Σεφέρης στην ποίησή του και πολύ πιο επιδεικτικά στο ποίημα Σαλαμίνα της Κύπρος. Ο βασικός άξονας σπάνω στον οποίο στηρίζεται είναι το μοτίβο των αρχαίων τραγωδιών:

Ύβρις - Άτη - Νέμεσις - Τίσις - Κάθαρσις²

Οι Άγγλοι διαπράττουν Ύβρη στην προσπάθειά τους να αφελληνίσουν τις ψυχές και το πνεύμα των Κυπρίων με διάφορα «σύνεργα», όπως τα αποκαλεί ο ποιητής. Ο νους τους είναι θολωμένος [άτη] όπως αποδεικνύεται από τις απελπισμένες κινήσεις τους στο κυπριακό ζήτημα και την υποκριτική - αλαζονική τους συμπεριφορά. Η Θεία Δίκη [Νέμεσις] όμως θα τους τιμωρήσει [τίσις] για την αλαζονεία τους με την εξέγερση και απελευθέρωση των υπόδουλων Κυπρίων και έτσι θα αποκατασταθεί η ηθική ισορροπία των πραγμάτων, του Μέτρου και της Δικαιοσύνης. Όλα θα οδηγηθούν στην Κάθαρση.

² Αποδίδοντας την αντίληψη σχετικά με την ύβρη και τις συνέπειές της, όπως τουλάχιστον παρουσιάζεται στην αρχαιότερή της μορφή, με το σχήμα **ὕβρις-ἄτη-νέμεσις-τίσις**^[8] μπορούμε να πούμε ότι οι αρχαίοι πίστευαν πως μια «ὕβρις» συνήθως προκαλούσε την επέμβαση των θεών, και κυρίως του Δία, που έστελνε στον υβριστή την «ἄτην», δηλαδή το θόλωμα, την τύφλωση του νου. Αυτή με τη σειρά της οδηγούσε τον υβριστή σε νέες ύβρεις, ώσπου να διαπράξει μια πολύ μεγάλη α-νοησία, να υποπέσει σε ένα πολύ σοβαρό σφάλμα, το οποίο προκαλούσε την «νέμεσιν», την οργή και εκδίκηση δηλαδή των θεών, που επέφερε την «τίσιν» δηλ. την τιμωρία και τη συντριβή / καταστροφή του.